Motion

1982/83: 1502

Aina Westin och Roland Sundgren

Konsumentpolitiken

Försöksverksamheten med allmänna reklamationsnämnden upphörde med utgången av 1980, då nämnden blev självständig myndighet. Syftet med nämnden är att den skall erbjuda ett alternativ till process vid domstol och på ett snabbt och informellt sätt kunna lösa enklare konsumenttvister. Nämnden har emellertid enligt vår uppfattning inte motsvarat förväntningarna. Bl. a. har handläggningstiderna varit för långa. Vidare har begränsningar i möjligheterna att anlita nämnden införts genom att tvister som rör mindre värden än 100 kr. inte längre tas upp. Diskussioner har också förts om att avgiftsbelägga handläggningen av ärenden vid nämnden.

Med denna utveckling riskerar nämnden att förlora sitt existensberättigande. Man kommer snart att kunna ifrågasätta om det inte blir förmånligare för en konsument att väcka talan vid allmän domstol med anlitande av den allmänna rättshjälpen än att gå till allmänna reklamationsnämnden.

Något vägande skäl för att reklamationsnämnden skall vara en självständig myndighet finns inte. Den enda säkra effekten är en helt onödig fördyring. Allt talar därför för att nämnden bör återföras till konsumentverket.

Systemet med generalklausuler har i huvudsak fungerat bra inom konsumentpolitiken. Bäst har det fungerat på konsumentombudsmannens (KO:s) ursprungliga verksamhetsområde, reklamen och avtalsvillkoren. När det gäller de områden som öppnades för KO genom 1976 års lagstiftning, dvs. produktsäkerheten och företagens informationsplikt, är det svårare att fälla ett generellt omdöme. Lagstiftningen har inte testats i marknadsdomstolen i någon större utsträckning.

Inom områdena för produktsäkerhet och informationsplikt praktiserar konsumentverket/KO systemet med riktlinjer som har sin uggångspunkt i lagens materiella bestämmelser. Dessa riktlinjer bygger på förhandlingar mellan konsumentverket/KO och i allmänhet vederbörande branschorganisation. Träffade överenskommelser är inte rättsligt bindande för berörda företag, och därmed kan man inte vänta sig alltför stor respekt för avtalade riktlinjer. Man skall kanske inte heller vänta sig alltför stor iver hos företag och branschorganisationer att träffa överenskommelser med konsumentverket/KO så länge vederbörande företag eller organisation inte riskerar några som helst olägenheter av en vägran att ställa upp för förhandlingar.

Tanken med producentpåverkan genom riktlinjer är i och för sig riktig. Det är dock tydligt att det behövs en möjlighet att förvandla även detaljerade riktlinjer till bindande föreskrifter – föreskirfter t. ex. om skyldighet för företag att iaktta vissa säkerhetskrav vid utformningen av en produkt. Detta

blir emellertid en uppgift som mer påminner om lagstiftnng än om rättskipning. Den passar därför knappast för marknadsdomstolen. I princip är det fråga om samma slags uppgift som den som t. ex. livsmedelsverket fullgör när verket meddelar föreskrifter om innehållet i livsmedel eller den som arbetarskyddsstyrelsen fullgör när styrelsen meddelar föreskrifter om skyddsanordningar på maskiner.

Enligt vår mening bör man bryta ut bestämmelserna om produktsäkerhet och informationsplikt ur marknadsföringslagens system med domstolsprövning. Konsumentverket bör, genom sin styrelse, ha befogenhet att inom de ramar lagens bestämmelser har angett utfärda erforderliga föreskrifter i dessa ämnen. Det skall vara bindande straffsanktionerade föreskrifter.

Enligt vår mening bör vidare införas bestämmelser i både marknadsföringslagen och avtalsvillkorslagen som markerar att den konsumentpolitiska lagstiftningen i första hand är till för de svaga konsumenterna. Detta är en prioriteringsgrund som bör användas inom allt arbete hos konsumentverket/KO. En noggrann prioritering just på den grunden har blivit än mer angelägen än tidigare på grund av den ekonomiska situationen.

Men hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär att allmänna reklamationsnämnden återförs till konsumtentverket,
2. att riksdagen hos regeringen begär att marknadsföringslagen ändras så att konsumentverket/KO får rätt att utfärda bindande föreskrifter beträffande produktsäkerhet och företagens informationsplikt,
3. att riksdagen begär hos regeringen att i både marknadsföringslagen och avtalsvillkorslagen införs bestämmelser som markerar att lagarna i första hand är till för svaga konsumenter.

Stockholm den 25 januari 1983

AINA WESTIN (s) ROLAND SUNDGREN (s)